

Tekovská župa 1540 – 1922 (1928)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1550_7211	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Tekovská župa	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1540 – 1922 (1928)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	537,430 bm (4 028 archívnych škatúl, 1 713 kníh)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Tekovská stolica (župa) Župný úrad v Zlatých Moravciach (od r. 1849)	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Tekovská župa (stolica) sa sformovala na začiatku 14. storočia (okolo roku 1321) z Tekovského kráľovského komitátu so sídlom v Starom Tekove. Jej sídlom zostal naďalej Starý Tekov, presnejšie jeho časť Štvrtok (neskôr premenovaná na Nový Tekov). Najstarší dokument vydaný Tekovskou stolicou pochádza z roku 1322. V roku 1343 bolo pričlenené územie na sever od Novej Bane, tzv. provincia Susolg, čím župa dostala svoj neskorší územný tvar. Pôvodným sídlom stavovskej stolice bol Starý Tekov, ale pre stále turecké vpády sa šľachta v roku 1580 uzniesla preložiť sídlo do	Dejiny správy pôvodcu

	<p>Topoľčianok. Župný erb dostala Tekovská župa dňa 12. februára 1552 od Ferdinanda I. Štatút župnej správy pochádza z roku 1576.</p> <p>Tekovská župa sa pôvodne členila na 4 slúžnovské obvody: Horný (delený na Hronský a Oslanský dištrikt), Levický, Topoľčiansky a Vrábelský. Horný okres sa v roku 1803 rozdelil pre svoju veľkú rozlohu na dve časti, čím sa počet slúžnovských okresov Tekovskej stolice rozšíril na 5: Svätý Kríž (dnes Žiar nad Hronom), Oslany, Levice, Topoľčianky, neskôr Zlaté Moravce a Vráble. Mestami so zriadeným magistrátom boli Kremnica, ku ktorej bolo pričlenených 7 obcí, Levice a Nová Baňa. Tento stav trval až do zániku župy s výnimkou obdobia neoabsolutizmu, keď bol okres Oslany pričlenený k Nitrianskej župe.</p> <p>Tekovská stolica susedila na západe so župou Nitrianskou, na východe s Hontianskou a Zvolenskou, na severe s Nitrianskou a Turčianskou, a na juhu s Komárňanskou a Ostrihomskou. Do Tekovskej stolice bolo zahrnuté územie dolného toku riek Hron a Žitava, časť toku rieky Nitry, oblasť Štiavnických vrchov a Kremnických vrchov, ďalej pohorie Vtáčnik a Tribeč.</p> <p>Pôvodným sídlom Tekovskej stolice bolo mestečko Starý Tekov (do polovice 16. storočia), kde existoval pôvodný stoličný dom (v časti Nový Tekov, inak Štvrtek). Potom sa sídlo presunulo do Topoľčianok a odtiaľ od začiatku 17. storočia do Zlatých Moraviec. V roku 1735 získala stolica v Zlatých Moravciach nový župný dom od baróna Antona Palušku. V ňom sídlila až do roku 1923, keď bola Tekovská župa pričlenená k Nitrianskej veľžupe. V budove sa nachádzala aj župná väznica, župný archív a múzeum.</p> <p>Náplňou stoličnej samosprávy bol výkon verejnosprávnej a súdnej právomoci. Vojenská funkcia župy sa obmedzila len na insurgenciu šľachty a vydržiavanie erárneho vojska. Župa sa podieľala aj na práci krajinských snemov, na ktoré vysielala svojich vyslancov. Na čele župnej samosprávy stál hlavný župan, menovaný panovníkom. Faktickú moc v župnej samospráve vykonával podžupan, do 16. storočia menovaný</p>	
--	--	--

		<p>hlavným županom, od polovice 16. storočia volený župnou šľachtou. Verejnú a súdnu samosprávu župy vykonával volený úradnícky aparát: podžupan, hlavný pokladník, notár, podnotár, slúžni, právny zástupca a prisažní. Pri výbere daní hlavnému pokladníkovi podliehali partikulárni pokladníci jednotlivých obvodov. Okrem platených úradníkov župnej (stoličnej) samosprávy patrili k vedeniu župy aj župný lekár, župný zememerač a pod.</p> <p>Územná úprava za Jozefa II. zasiahla do samosprávy žúp. Uhorsko bolo rozdelené do 10 administratívnych obvodov – dištriktov na čele s menovanými kráľovskými komisármi. Tekovská župa patrila spolu s Bratislavskou, Nitrianskou a Trenčianskou župou do I. dištriktu spravovaného kráľovským komisárom v Nitre. Jozef II. postupnou centralizáciou štátnej správy oslaboval najmä štátnu suverenitu Uhorska, obmedzoval právomoci starých šľachtických úradov a inštitúcií. Do nových úradov, ktoré podliehali panovníkovi, menoval vzdelaných, často nešľachtických úradníkov. Podstata jozefínskej reformy tkvela v zrušení samosprávneho charakteru stolíc a jej nahradení štátnou administratívou. Po smrti Jozefa II. v roku 1790 bolo obnovené staré územné členenie. Kráľovskí komisári dištriktov boli odvolaní, funkcia hlavných županov bola obnovená a začali sa znovu konať generálne kongregácie. Generálne kongregácie, čiže zhromaždenia, ktoré sa konali spravidla v sídle župy (stolice), boli najvýznamnejšími a vrcholnými orgánmi stavovskej samosprávy. Tvorili ich šľachtici, zástupcovia slobodných kráľovských a banských miest a majetnejší poddaní, od 16. storočia už len šľachtici. Rozhodovali o všetkých zásadných veciach týkajúcich sa stolice. Partikulárne a generálne župné kongregácie sa schádzali vo viacerých mestách a obciach. V 16. storočí sa kongregácie najčastejšie konali v Topoľčiankach a Svätom Beňadiku, v 17. storočí tiež v Zlatých Moravciach. V rokoch 1735 – 1848 sa väčšina kongregácií konala v Zlatých Moravciach a Svätom Beňadiku. Miestom konania kongregácií boli aj Tesáre nad Žitavou (dnes súčasť obce Tesárske Mlyňany), Nový Tekov, Veľké Uherce, Veľké Pole, Žarnovica, Svätý Kríž (dnes Žiar nad Hronom) a Bojnice (v roku 1664). V Zlatých</p>	
--	--	---	--

	<p>Moravciach sa síce konala župná kongregácia už v roku 1615, ale sídlo župy sem bolo definitívne preložené až koncom 18. storočia. Posledná kongregácia stavovskej župy sa zišla 27. marca 1848. V ten istý deň zasadal prvýkrát aj Stály výbor Tekovskej župy. Schádzal sa pod predsedníctvom podžupana alebo hlavného župana, resp. vládneho komisára. Stály župný výbor pôsobil popri riadnych zasadaniach kongregácií, ako napr. počas cholery v r. 1831, alebo ako jediný správny a výkonný orgán s právomocou generálnej kongregácie v rokoch 1848 – 1849.</p> <p>Po zrušení ústavy v roku 1849 a nastolení neoabsolutickej vlády bola Tekovská župa začlenená do Bratislavského dištriktu. K jej obnoveniu došlo v decembri 1860. Tvorilo ju 5 slúžnovských okresov: Osliaňsky, Vrábeľský, Svätokrížsky (neskôr Hronský), Levický a Malotopolčiansky (neskôr Zlatomoravecký). V 70. rokoch 19. storočia mala byť Tekovská župa podľa návrhu ministra vnútra rozdelená medzi susedné župy. Komisia vytvorená Tekovskou župou na čele s historikom Teodorom Botkom vypracovala odvolanie a návrh zákona neprešiel. V týchto rokoch včlenili do župnej organizácie aj bývalé slobodné kráľovské mestá Novú Baňu a Kremnicu a urovnali spornú hranicu s Nitrianskou župou.</p> <p>Župy boli prebudované po roku 1867 podľa municipálnej správy. Kongregačné zhromaždenia boli nahradené župnými výbormi. K ďalšej reforme župnej správy došlo podľa zák. čl. XLII/1870, ktorý určil ďalší vývoj župnej správy a samosprávnej župe bolo priznané právo samostatne rozhodovať o vlastných vnútorných záležitostiach, vytvárať si vlastné štatúty, voliť úradnícky zbor, zostavovať rozpočty, byť v priamom styku s vládou, odvolávať sa proti navrhovaným opatreniam. Najvyšším orgánom župnej samosprávy bol municipálny výbor. Schvaľoval župné štatúty, rozpočet a úradníctvo. Medzi zasadaniami ho zastupoval tzv. stály župný výbor. Municipálnemu výboru a stálemu župnému výboru boli k dispozícii stály posudzujúci výbor, ústredný výbor, overovací výbor, stály disciplinárny výbor a revízna stolica. Na koordináciu administratívnej práce župnej samosprávy s orgánmi odbornej štátnej správy sa pre</p>	
--	--	--

	<p>každé municípiium zriadil osobitný orgán, tzv. verejnosprávny výbor, ktorému predsedal hlavný župan. Hlavným výkonným úradníkom župného úradu bol podžupan, ktorý viedol administratívnu činnosť. Právomoc a povinnosti hlavného župana upravoval zákonný článok XXI/1886. Menoval a odvolával ho panovník na návrh ministra vnútra. Bol nadriadený všetkým štátnym orgánom na území župy a vybavoval najdôležitejšiu, hlavne politickú agendu. Zastupoval záujmy štátu voči župnej samospráve, sám bol podriadený vláde. Bol nadriadený municipálnemu výboru. K ďalšiemu rozšíreniu právomocí hlavného župana došlo v roku 1912, keď ho podriadili ministromi vnútra, ale dostal právomoc kontroly všetkých štátnych orgánov na území župy, vrátane župných i mestských municípií. V mimoriadnych pomeroch mohol byť nahradený dosadeným vládnyim úradníkom, miestodržiteľom župy alebo vládnyim komisárom s mimoriadnyimi splnomocneniami pre územie jednej alebo viacerých žúp, kde mohol aj úplne vylúčiť župnú samosprávu. Po páde rakúsko-uhorskej monarchie v októbri 1918, vyhlásení československého štátu 28. októbra 1918 a tzv. astrovej revolúcii bola vytvorená Krajinská národná rada pod vedením Mihálya Károlyiho, ktorá sa usilovala o udržanie celistvosti Uhorska. Po vytvorení Maďarskej ľudovej republiky 16. 11. 1918 požiadalo jej ministerstvo vnútra Edmunda Benického, posledného župana Tekovskej župy, aby naďalej dočasne zotrval vo funkcii hlavného župana. V decembri 1918 bol Edmund Benický vládou uvoľnený z funkcie hlavného župana Tekovskej župy. Agendu tekovského hlavného župana prevzal 11. 12. 1918 vymenovaný vládny komisár pre Tekovskú župu Ján Bartoš.</p> <p>Po rozpade rakúsko-uhorskej monarchie a pri vzniku samostatného štátu československého štátu bol zákonom č. 11 z 28. októbra 1918 o zriadení samostatného štátu československého prevzatý dovtedajší rakúsko-uhorský právny systém a tým aj dovtedajšie územné a správne usporiadanie. Nepublikovaným nariadením ministra s plnou mocou pre správu Slovenska zo dňa 5. 3. 1919 o organizácii politických úradov minister Vavro Šrobár zreorganizoval miestnu správu na území Slovenska tak, že</p>	
--	--	--

		<p>županov menoval sám, pričom župan prevzal aj funkcie podžupana a vládneho komisára. Municipálny výbor bol nahradený administratívnym výborom. V Tekovskej župe sa županom stal 31. 12. 1918 Martin Mičura, ale úradovať začal až 10. 3. 1919 na základe poverenia ministerstva. Sídлом župana sa stali Zlaté Moravce a jeho správe podliehali slúžnovské okresy Levice, Oslany, Žiar nad Hronom, Vráble a Zlaté Moravce. Pre nedostatok spoľahlivých úradníkov župný správny výbor zasadol po prvýkrát až v septembri 1919.</p> <p>Po dočasnej úprave verejnej správy podľa zákona č. 210/1920 Zb. z. a n. z 22. 3. 1920 zostali župné a mestské municípiá nezmenené. Za správu župy bol naďalej zodpovedný župan, ktorému pomáhali pri výkone jeho funkcie konceptní, odborní účtovní a manipulační pracovníci, pridelení ministerstvom vnútra. Županský úrad vybavoval záležitosti vo vlastnej kompetencii ako úrad stredného stupňa, podliehali mu slúžnovské úrady a obce ako druhostupňová vrchnosť. Spolupracoval so štátnymi odbornými úradmi.</p> <p>Vládnym nariadením č. 310 Zb. z. a n. z 26. 10. 1922 bolo zavedené nové župné zriadenie. Týmto nariadením sa vykonala zákon 126/1920 Zb. z. a n. o župnom zriadení, ktorý vstúpil do účinnosti 1. januára 1923. Na Slovensku bolo vytvorených šesť žúp (nazývané pre svoju rozlohu veľžupami), zanikli bývalé historické župy so svojimi orgánmi, zanikli správne výbory a slúžnovské úrady a boli nanovo usporiadané okresy. Tekovská župa zanikla a jej územie sa rozčlenilo do Nitrianskej, Považskej a Pohronskej veľžupy.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Za prvú zmienku o župnom archíve možno pokladať údaj z roku 1661, keď župné písomnosti ohrozené tureckými vpádmi prevzal do úschovy Ladislav Rákoci. Župné písomnosti však aj naďalej prechovávali jednotliví župní funkcionári. Až v roku 1719 ustanovili zvláštny výbor, ktorý odčlenil archív od spisovne, hrubo roztriedil písomnosti a uložil ich do zvláštnej miestnosti. K systematickému usporiadaniu spisov však</p>	Dejiny archívneho fondu

	<p>nedošlo. Až v jozefínském období sa začalo s usporadúvaním kongregačných písomností a s vyhotovením elenchov k nim. V tom čase bol prijatý aj prvý archivár František Endrůdy (1782 – 1790). V roku 1790 sa župná kongregácia rozhodla premiestniť župný archív z bývalého františkánskeho kláštora v Leviciach do župného domu v Zlatých Moravciach a prijať nového archivára Mikuláša Godora, ktorý potom v archíve pôsobil 23 rokov. V roku 1796 bola na revíziu župného archívu vyslaná komisia. Jej hlásenie bolo predložené pred župné zhromaždenie 18. júna 1803. Písomnosti rozčlenené do jednotlivých skupín našla komisia v poriadku a konštatovala, že dosiaľ vyhotovené dva elenchy ku kongregačným písomnostiam sú vhodnou orientačnou pomôckou. Písomnosti boli uložené podľa predmetu na policiach a obalových doskách a ich stav bol dobrý. Elenchy a repertoriá zo staršej registratúry boli vyhotovené za jozefinizmu, elenchy a repertoriá k obdobiu rokov 1790 – 1801 vyhotovil vtedajší archivár. V nasledujúcom období sa pokračovalo v usporadúvaní a registrovaní písomností fondu Tekovskej župy. V roku 1807 bol prijatý pomocný diurnista. Ďalšia prehliadka župného archívu sa konala 6. marca 1820. Archivár Peter Liška vo svojej správe uviedol, že ku kongregačným spisom z rokov 1700 – 1780 a 1790 – 1805 vyhotovil registry jeho predchodca M. Godor. Župný archív preniesol Peter Liška z horného traktu budovy do dolného. Následne podal hlásenie o vyhotovení registrov ku kongregačným spisom a prebiehajúcim odpisovaní zápisníc. Z jeho správy vyplynulo, že archív sa nachádzal vo veľmi zlom stave. Na základe toho generálna kongregácia rozhodla o výstavbe nového župného archívu a schválila plán geometra. Plán na výstavbu však nebol zrealizovaný, keďže pri ďalšej prehliadke župného archívu 14. 12. 1826 archivár Jozef Valentíni hlásil, že na príkaz župy bol archív prenesený z dolnej časti budovy do hornej časti budovy, následne bol usporiadaný a označený. Bol tak v dobrom stave, na suchom mieste a chránený pred požiarom. Vo svojej správe z poslednej prehliadky župného archívu z 22. 8. 1843 Jozef Valentíni uviedol, že archív je uložený na vhodnom mieste a zabezpečený proti požiaru. Do roku 1848 boli usporiadané kongregačné písomnosti a časť súdnych písomností, ktoré boli opatrené</p>	
--	--	--

		<p>orientačnými pomôckami, elenchami a indexmi. Sprístupnenie písomností stavovského obdobia sa skončilo podľa smerníc Krajinského súdu v Bratislave z roku 1857, na základe ktorých sa mali usporiadať všetky dovtedy neusporiadané administratívne a súdne písomnosti do 24 vecných skupín. V Tekovskej župe bol použitý tento manipulačný systém:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. Kongregačné protokoly a kongregačné spisy, II. Občianske súdne spisy s podacím a rokovacím protokolom (Civil-sedrial Akten), III. Občianske spory (Civil-Processe), IV. Spisy súdnych vyšetrení (Inquisition-Akten), V. Spisy protestov, odvolaní (Protestations-Akten), VI. Spisy sirotských záležitostí (Waisenakten), VII. Spisy konkurzov (Concurs-Akten), VIII. Majetkové spisy (Fassionen, Transactionen, Praemonitionen, Cessionen oder Exekutionen), IX. Spisy týkajúce sa dedičských záležitostí, vyrovnaní, delení (Erbtheilungen, Ervergleiche, Testamente), X. Urbárske spisy (Urbarial-Akten), XI. Intabulačné knihy (Intabulations-Bücher), XII. Kriminálne spisy sedrie (Criminal-Sedrial-Akten), XIII. Šľachtické spisy (Adels-Akten), XIV. Matriky narodených, sobášených a zomrelých (Geburts-Sterbe-Trauunge Matrikel), XV. Snemové záležitosti (Diätal-Akten), XVI. Mapy, plány, katastrálne a komasačné elaboráty (Mappen, Karten, Katastral- und Komasaations-Elaborate), XVII. Výstavba obcí, verejných budov, ciest, mostov (Baulichkeiten), 	
--	--	--	--

		<p>XVIII. Daňové záležitosti (Steuersachen), XIX. Náboženské záležitosti (Religionssachen), XX. Obecné záležitosti (Gemeindewesen), XXI. Vojenské záležitosti (Militärangelegenheiten), XXII. Priemysel a živnosti (Industrie und Gewerbewesen), XXIII. Policajné záležitosti (Polizei- Orts- Feld- Polizeiangelegenheiten), XXIV. Rôzna korešpondencia (Miscellanen).</p> <p>Na mimoriadnom župnom zhromaždení dňa 23. 10. 1871 bolo rozhodnuté o zväčšení priestorov archívu v sídle župy v Zlatých Moravciach. Ministerstvo vnútra povolilo a uhradilo výdavky na stavebné úpravy na rozšírenie časti budovy, v ktorej bol umiestnený aj archív. Z polročného hlásenia archivára, Ignáca Sombatyho o stave archívu Tekovskej župy z roku 1893 vyplýva, že usporiadal obecné rozpočty a umiestnil ich do nových políc so zásuvkami. Bol vyhotovený tzv. „Index chronologicus“ k starým zápisniciam pre roky 1561 – 1614 a začali sa práce na zhotovení pomôcky k súpisom šľachty a insurekciám. Začalo sa so zhotovením zoznamov k armálesom a testimoniálnym záležitostiam. Z hlásenia župného archivára Vojtecha Ševčíka podžupanovi z roku 1901 vyplýva, že k starým kongregačným zápisniciam neboli vyhotovené indexy, podľa hlásenia z roku 1903 dokončil usporadúvanie župného archívu a pokračoval v usporadúvaní župnej knižnice. Účtovný materiál kvitancií bol usporiadaný od najstarších čias až po rok 1848. V archíve bolo potrebné usporadúvať už len spisy prevzaté z bývalej pokladne a učtárne.</p> <p>Pôvodným miestom uloženia písomností župy boli priestory v župných budovách v Leviciach, neskôr od zmeny sídla župy na konci 18. storočia boli písomnosti uložené v budove župného archívu v Zlatých Moravciach. Po zániku Tekovskej župy v decembri 1922 sa jej právnym zástupcom stala Nitrianska župa. Archív bývalej Tekovskej župy bol pridelený župnému archívu v Nitre, kam bol prevezený v roku 1926 na základe nariadenia Ministerstva pre správu Slovenska s podmienkou, že po prevezení si archív</p>	
--	--	--	--

		<p>zachová svoju samostatnosť a jeho písomnosti nebudú zlúčené s archívom bývalej Nitrianskej župy a spojenie archívov sa bude týkať len ich správy. Vznikom nového stredného stupňa riadenia štátnej správy Krajského národného výboru v Nitre sa v roku 1949 dostal župný archív pod jeho kuratelu. V roku 1950 boli písomnosti prevezené z Nitry na Bojnický zámok, kde ich prevzal predchodca Štátneho archívu v Nitre. Narýchlo vykonaný prevoz fondu zapríčinil porušenie jeho štruktúry, čím sa asi jedna štvrtina písomností úplne premiešala. Celý fond bol rekonštruovaný v priebehu rokov 1956 – 1959. Písomnosti fondu sa opätovne dostali do Nitry v roku 1960, kde boli uložené v priestoroch bývalej väznice Krajského súdu v Nitre. Pri ďalšom sťahovaní v roku 1972 boli premiestnené do vodného hradu v Šali, kde boli nevyhovujúce podmienky uloženia. V roku 1996 bol archívny fond presťahovaný do priestorov novej účelovej budovy Štátneho oblastného archívu v Nitre so sídlom v Ivanke pri Nitre. Archívny fond Tekovskej župy, ktorý bol po presťahovaní v r. 1997 z viacerých provizórnych priestorov domiešaný a rozdelený na niekoľko častí, bol v júni až decembri 2015 kompletne scelený a generálne revidovaný.</p>	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Predchodcovia Štátneho archívu v Nitre prevzali písomnosti Tekovskej župy pod prírastkovým číslom 53 dňa 24. 7. 1951, prírastkovým číslom 28/2 dňa 23. 12. 1952, prírastkovým číslom 155/2 dňa 23. 12. 1952, prírastkovým číslom 170/2 dňa 20. 5. 1960, prírastkovým číslom 115 dňa 23. 8. 1963, prírastkovým číslom 490 dňa 8. 10. 1975 a prírastkovým číslom 500 dňa 18. 6. 1976.</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	<p>Fond Tekovskej župy tvoria písomnosti z rokov 1540 až 1922. Písomnosti likvidátora župy siahajú až po rok 1928. Všetky tieto písomnosti archívneho fondu sú rozdelené do štyroch fondových oddelení:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. Stavovské obdobie 1540 – 1849, II. Obdobie Bachovho neoabsolutizmu 1849 – 1860, III. Obdobie provizória a dualizmu 1861 – 1918, IV. Obdobie Československej republiky 1919 – 1922 (1928). 	Obsah a rozsah archívneho fondu

I. Spisy stavovského obdobia sú rozdelené na **administratívne** písomnosti a **súdne** písomnosti. Medzi **administratívnymi** písomnosťami sa nachádzajú:

- kongregačné písomnosti (Acta congregationalia) z rokov 1540 – 1849,
- písomnosti vládneho komisára z roku 1849,
- písomnosti permanentnej deputácie z rokov 1805 – 1809,
- jozefínske písomnosti z rokov 1786 – 1790,
- urbárske písomnosti (Urbarialia) z rokov 1767 – 1849,
- šľachtické písomnosti (Nobilitaria) z rokov (1557) 1602 – 1849,
- snemové písomnosti (Diaetalia) z rokov 1707 – 1848,
- stavebné písomnosti (Aedilia) z rokov 1786 – 1849,
- daňové písomnosti (Contributionalia) z rokov 1696 – 1849,
- písomnosti týkajúce sa náboženských záležitostí (Religionalia) z rokov 1716 – 1849, písomnosti obecné (Possessionalia) z rokov 1590 – 1803,
- vojenské písomnosti (Militaria) z rokov 1790 – 1849,
- komerčné záležitosti (Acta commercialia, Industrie und Gewerbewesen) z rokov 1729 – 1849,
- policajné písomnosti (Commissariatia, Polizei) z rokov 1723 – 1844,
- rôzna korešpondencia,
- účtovné a pokladničné písomnosti z rokov 1590 – 1803,
- rôzne záležitosti (Miscellanea) z rokov 1540 – 1823.

Kongregačné písomnosti vzniknuté zo zasadaní generálnych a partikulárnych kongregácií a zo zasadnutí stáleho župného výboru dokumentujú prerokovávanie cirkevných, náboženských, vojenských, daňových, urbárskych, šľachtických, sirotských, hospodárskych, komerčných, finančných a justičných záležitostí na území Tekovskej

	<p>stolice, ale aj mimo neho, v rokoch 1540 – 1849.</p> <p><u>Písomnosti permanentnej deputácie</u> z rokov 1805 – 1809, obdobia protinapoleonských vojen, obsahujú najmä dokumenty o šľachtických insurekciách, teda povinnosti šľachty postaviť vojsko na obranu v čase napadnutia krajiny nepriateľom.</p> <p><u>Jozefínske písomnosti</u> z rokov 1786 – 1790 obsahujú písomnosti agendy kráľovského komisára menovaného cisárom Jozefom II. v Tekovskej župe. Nachádzajú sa tu zápisnice došlej korešpondencie, repertoriá a hlavné indexy registratúry, urbárske zápisnice, indexy kráľovskej knihy, knihy nariadení, elenchy a podžupanské spisy.</p> <p><u>Urbárske písomnosti</u> obsahujú agendu po zavedení tereziánskeho urbáru. Ich súčasťou sú index k urbárskym spisom a urbárske spisy. Dokumentujú postavenie poddaných, zvyšovanie ich zaťaženia, výkazy urbárskych pozemkov, feudálnych povinností a robôt, súpisy kopaníc, úteky poddaných a podobne.</p> <p><u>Šľachtické písomnosti</u> z rokov (1557) 1602 – 1849 sa týkajú osobných a majetkových záležitostí príslušníkov šľachty. Nachádzajú sa tu: index armálesov, zoznamy šľachticov, odpisy armálesov, súpisy šľachty a kurialistov, investigačné spisy, genealogické tabuľky, výpisy zo župných zápisníc týkajúcich sa súdnych a šľachtických záležitostí, osobné spisy, subsidionálne (prevažne majetkovoprávne záležitosti šľachty) a insurekčné spisy šľachty.</p> <p><u>Snemové písomnosti</u> z rokov 1707 – 1848 sa týkajú účasti Tekovskej župy na sneme. Ich súčasťou sú snemové denníky, zápisnice a články, diela regnikolárnej deputácie vo verejno-správnych, urbárskych, daňových, vojenských, cirkevných, verejno-hospodárskych, obchodných, súdnych a bankských záležitostiach, zápisnica sťažností a žiadostí kráľovstva, zápisnice banskej deputácie, bankský zákonník, dokumenty o koordinácii súdov, občiansky a trestný zákonník, sporový poriadok, index ku snemovým písomnostiam a snemové spisy, ktoré obsahujú kráľovské zvolávacie obežníky,</p>	
--	--	--

	<p>inštrukcie pre delegátov na snem, návrhy a rezolúcie, prerokovávanie snemových článkov na župných kongregáciách.</p> <p><u>Stavebné písomnosti</u> z rokov 1786 – 1849 obsahujú popisy ciest, evidenciu ciest a mostov v župe, správy o ich stave, návrhy a plány na výstavbu nových mostov a budov, náčrty a plány regulácie riek, rozpočty na jednotlivé projektované stavby.</p> <p><u>Daňové písomnosti</u> z rokov 1696 – 1849 obsahujú dikálne (daňové) súpisy z jednotlivých okresov (súpisy z jednotlivých okresov a ich sumáre z rokov 1696 – 1764 a sumáre z rokov 1781 – 1827, dikálne súpisy jednotlivých okresov v počte 103 zošitov, daňové súpisy z rokov 1828 – 1829 v počte 8 zväzkov, index k daňovým spisom a daňové spisy, cenzurálne spisy z rokov 1691 – 1714, dicationalia z r. 1832. Spisy obsahujú rozpisy jednotlivých daní, záznamy o ich platení, súpisy dlžníkov, ale napríklad aj súpisy škôd spôsobených živelnými pohromami.</p> <p>Písomnosti týkajúce sa <u>náboženských záležitostí</u> z rokov 1716 – 1849 obsahujú doklady o vyučovaní náboženstva na školách, o nariadeniach miestodržiteľskej rady, o zmenách vierovyznania, dokumentujú tiež uplatňovanie reforiem Márie Terézie a Jozefa II.</p> <p><u>Obecné písomnosti</u> z rokov 1590 – 1803 dokumentujú sociálne, hospodárske a finančné pomery jednotlivých obcí Tekovskej župy.</p> <p><u>Vojenské písomnosti</u> z rokov 1790 – 1849 obsahujú dokumenty týkajúce sa protitureckých vojen, stavovských povstaní, účasti poddaných vo vojnách, verbovania mužov do vojenskej služby, zásobovania, ubytovania a presunov vojska, poskytovania povozov, starostlivosti o vojenské siroty a invalidov, prepúšťania z vojska, vyšetrovaní zbehov.</p> <p><u>Komerčné záležitosti</u> z rokov 1729 – 1849 sa týkajú priemyslu, baníctva, manufaktúr a cechov, cenníkov výrobkov cechov, ďalej obchodu, pestovania a obchodovania</p>	
--	---	--

		<p>s obilninami.</p> <p><u>Policajné písomnosti</u> z rokov 1723 – 1844 obsahujú doklady o stíhaní utečených väzňov a poddaných, dezerciách vojakov, maximalizácii cien v Tekovskej župe. Významné sú písomnosti o ohlase revolúcie vo Francúzsku.</p> <p><u>Účtovné a pokladničné písomnosti</u> z rokov 1590 – 1803 zahŕňajú účtovný spisový materiál z rokov 1657 – 1758, potvrdenky (kvitancie), účtovné dikálne súpisy, účtovné výhrady, obecné účty, denníky sirotskej pokladnice pre Hronský okres, daňové knižky sedliakov, daňové knižky obcí, obecné účty, výkazy výdavkov obcí na vojsko, knihu naturálneho zásobovania vojska. Účtovný materiál sa týka aj vyúčtovaní prác vykonaných pre župu, platov župných zamestnancov, revízií župnej pokladnice.</p> <p><u>Rôzne záležitosti</u> z rokov 1540 – 1823 obsahujú daňový účtovný materiál, korešpondenciu slúžnych, účty okresov, rôzne účty z 18. a 19. storočia.</p> <p>Zinventarizovanú časť tvoria kongregačné písomnosti z rokov 1540 – 1849, písomnosti vládneho komisára z roku 1849 a písomnosti permanentnej deputácie z rokov 1805 – 1809. Táto časť má 2 152 inventárnych jednotiek uložených v 692 archívnych škatuliach.</p> <p>Súdne písomnosti sa členia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • písomnosti tekovskej <u>župnej súdnej stolice</u> z rokov 1805 – 1849, • <u>občianske súdne spisy</u> (Civil – Sedrial Acten) z rokov 1560 – 1849, • <u>občianske spory</u> (Processus civiles) z rokov 1568 – 1849 (zápisnice v súdnych záležitostiach, chronologické elenchy k občianskym procesom, indexy mien a miest a občianske spory), • <u>súdne vyšetrovania</u> (Inquisitiones) z rokov 1565 – 1825, • <u>odvolania</u> (Protestationes) z rokov 1586 – 1849, 	
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • <u>sirotské</u> (Orphanalia) z rokov 1786 – 1849, • <u>konkurzné</u> (Concursus) z rokov 1832 – 1849, • <u>nadobudnutia vlastníctva</u> z rokov 1592 – 1849, • <u>dedičské</u> z rokov 1592 – 1849, • <u>intabulačné knihy</u> z rokov 1732 – 1849, • <u>rôzne súdne spisy</u> (Miscellanea) z rokov 1578 – 1786, • <u>trestné spisy sedrie</u> z rokov 1620 – 1849. <p>Písomnosti <u>župnej súdnej stolice</u> z rokov 1805 – 1849 zahŕňajú okrem iného zápisnice súdnej stolice a ich koncepty, knihu väzňov, zoznam súdnych spisov zo 16. – 18. storočia, právne normy k súdnym procesom, generálny abecedný index súdnych záležitostí, výkazy súdnych sporov, knihu rozsudkov a spisy sedrie z rokov 1805 – 1848 dokumentujúce procesy všetkých typov okrem kriminálnych.</p> <p><u>Občianske súdne spisy</u> z rokov 1560 – 1849 a <u>občianske spory</u> z rokov 1568 – 1849 obsahujú materiál dokumentujúci občianske spory, majetkovoprávne vzťahy, procesy cirkevných organizácií a inštitúcií a spory poddaných s vrchnosťou. Nachádzajú sa tu aj majetkovoprávne spory medzi poddanými, odhady majetkov a podobne.</p> <p><u>Súdne vyšetrovania</u> z rokov 1565 – 1825 sa týkajú vyšetrovaní rôznych záležitostí, ako sú majetkové spory, ublíženia na tele, urážky na cti a podobne.</p> <p><u>Odvolania</u> z rokov 1586 – 1849 obsahujú protesty a odvolania proti súdnym rozhodnutiam, výstrahy poddaných pred krádežami, útekmi z pôdy, oznámenia o krádežiach, protesty proti exekúciám, násilnému zaberaniu pozemkov.</p> <p><u>Sirotské písomnosti</u> z rokov 1786 – 1849 obsahujú súpisy pozostalostí, sirotské a poručnícke účty zo spravovania majetkov, inventáre hnutel'ného a nehnuteľného majetku sirôt, nariadenia a úpravy v sirotských záležitostiach, úradné hlásenia</p>	
--	--	---	--

		<p>v sirotských záležitostiach, majetkovoprávne a dedičské záležitosti sirôt.</p> <p>Z <u>konkurzných písomností</u> z rokov 1832 – 1849 sú významné konkurzné spory grófa Krištofa Rudolfa Migazziho, Anny Majláthovej a Jozefa Jesenského.</p> <p><u>Nadobudnutia vlastníctva</u> sa týkajú získania majetkových práv v období rokov 1592 – 1849.</p> <p><u>Dedičské písomnosti</u> z rokov 1592 – 1849 sa týkajú dedičských záležitostí, majetkových vyrovnaní a delení.</p> <p><u>Intabulačné knihy</u> z rokov 1732 – 1849 dokumentujú vedenie evidencie pôžičiek a dlhov župnou súdnou stolicou.</p> <p><u>Rôzne súdne spisy</u> z rokov 1578 – 1786. Spisový materiál obsahuje sirotské záležitosti, súdne nariadenia, manželské záležitosti, nariadenia a edikty, dedičské delenia, metačné záležitosti, teda vymedzenia hraníc chotárov obcí.</p> <p><u>Trestné spisy sedrie</u> z rokov 1620 – 1849 obsahujú súdne procesy pre krádeže, lúpeže, vraždy, urážky na cti a ublíženia na zdraví.</p> <p><u>II. Spisy z obdobia Bachovho neoabsolutizmu (1849 – 1860)</u></p> <p>Tvoria ich prezidiálne písomnosti z rokov 1851 – 1860 (prezidiálne protokoly a indexy a prezidiálne spisy do roku 1853 uložené podľa protokolárnych čísel a od roku 1854 manipulované do 22 vecných skupín), administratívne písomnosti z rokov 1849 – 1860 (registratúrne denníky a indexy k administratívnym spisom a administratívne spisy členené rôznymi spôsobmi usporiadania a zvlášť vyčlenené skupiny spisov slúžiacich aktuálnym potrebám – napríklad vojenské záležitosti, odvody, harmonizácia cien, mor dobytka v roku 1853, vnútorná správa župy, preverovanie úradných osôb, obchodné záležitosti, verejné práce, žiadosti o zbrojné listy, pozemková daň a iné), spisy učtarne</p>	
--	--	--	--

a pokladnice z rokov 1850 – 1856 (smernice a úpravy k vedeniu župnej pokladnice a rôzne účtovné spisy s účtovnými dokladmi, doklady o platoch úradníkov a účty župného úradu) a **spisy župného archivára** z rokov 1850 – 1859 (agenda obsahuje korešpondenciu súvisiacu s vyhľadávaním dokumentov, výpisy z dokumentov, hlásenia o stave archívu, o prácach v archíve).

III. spisy z obdobia provizória a dualizmu (1861 – 1918)

Členia sa na **verejnosprávne** písomnosti a **súdne** písomnosti.

Medzi **verejnosprávnymi** písomnosťami z obdobia provizória a dualizmu sa nachádzajú:

- písomnosti hlavného župana z rokov 1861 – 1918, ktoré sú inventarizované,
- písomnosti podžupana z rokov 1861 – 1918 (inventarizované je oddelenie administratívnych spisov),
- samostatné skupiny podžupanských písomností: záležitosti priestupkové (1880 – 1918, vznikli z činnosti podžupana ako druhostupňovej policajnej vrchnosti), poľovné povolenia (1875 – 1883), sťažnosti úradníkov na platy (1906), evidencia pasov (1904 – 1914), kmeňové listy úradníkov (1878 – 1904), sčítanie ľudu a jeho sumáre (1870, sčítacie hárky so župnými, okresnými a obecnými sumármi, usporiadané podľa obcí v rámci jednotlivých slúžnovských okresov).
- písomnosti župného municipálneho výboru (1861 – 1918),
- župného hospodárskeho výboru práce (1916 – 1918),
- právneho zástupcu (1860 – 1878),
- hlavného župného lekára (1882 – 1898),
- župnej sirotskej stolice (1861 – 1907),
- župného archivára (1861 – 1923),
- župného kastelána (1878 – 1920),

- účtovné písomnosti (1605 – 1848),
- spisy učitárne a pokladnice (1861 – 1919).

Písomnosti vzniknuté z činnosti hlavného župana a podžupana sa vzťahujú na všetky dôležité oblasti života župy: správu, hospodárstvo, školstvo, politiku, kultúru. Obsah písomností dokumentuje rôznorodosť vybavovaných záležitostí. Súbor písomností je odrazom rakúsko-uhorského vyrovnania v roku 1867, zásahov štátu do župnej samosprávy, vytvárania štátnych odborných úradov, postupného zavádzania mechanizácie do poľnohospodárstva a rozvoja priemyslu. Nachádzajú sa tu pravidelné hlásenia podžupana o výkone činnosti svojho úradu, hlásenia úradov a mesačné správy slúžnych a mešťanostov, zoznamy úradníkov, písomnosti týkajúce sa stavieb a opráv mostov, požiarov v obciach a živelných pohrôm, výstavby škôl, matričné záležitosti, písomnosti týkajúce sa vyst'ahovalectva, presunov a ubytovania vojska, zoznamy brancov, výkazy o činnosti nemocníc v Leviciach a Zlatých Moravciach. Udalosti 1. svetovej vojny nachádzajú odraz aj písomnostiach, týkajúcich sa mobilizácie, rekvirácií, zamestnávania vojnových zajatcov.

Zinventarizovanú časť tvoria **písomnosti hlavného župana 1861 – 1918 (1919)** a **písomnosti podžupana 1861 – 1918 (1919) – administratívne písomnosti**. Časť písomnosti hlavného župana 1861 – 1918 (1919) má 105 počet inventárnych jednotiek, z toho 28 kníh, uložených v 114 archívnych škatuliach. Časť písomnosti podžupana 1861 – 1918 (1919) – administratívne písomnosti má 748 inventárnych jednotiek, z toho 312 kníh, uložených v 509 archívnych škatuliach.

Písomnosti vzniknuté z činnosti Župného municipálneho výboru ako najvyššieho orgánu župnej samosprávy obsahujú: zápisnice zo zasadaní municipálneho výboru – valného zhromaždenia, spisový materiál o prerokovávaní rozpočtov, fondov a základín, štatúty obcí a spolkov, zbierky, záležitosti daní, cien, prerokovávanie obecných záležitostí, prípisov ministerstiev, výstavbu škôl, ciest a mostov a pod.), písomnosti stáleho výboru

	<p>obsahujú súpisy verejných prác, posudky o výstavbe ciest, informácie o výstavbe železníc, mostov, kasární, mostov, preprava tovaru medzi obcami), <u>písomnosti ústredného volebného výboru</u> zahŕňajú zápisnice zo zasadaní ústredného volebného výboru, spisy, celožupný stály zoznam voličov z r. 1871 a obvodné stále a dočasné zoznamy voličov z rokov 1861 – 1919 z okresov Nová Baňa, Kremnica, Tekovské Lužany, Levice, Zlaté Moravce, <u>písomnosti výboru pre núdzové záležitosti</u> z rokov 1866 – 1867 obsahujú súpis nezamestnaných, dokumenty o núdzových podporách, zabezpečovaní práce pre nezamestnaných, zbierkach, <u>písomnosti cestného výboru</u> obsahujú súpisy ciest, návrhy na počet cestárov, súpis obyvateľov povinných pracovať na verejných prácach, inventáre cestárov, <u>písomnosti župného výboru pre likvidáciu moru dobytká</u> z rokov 1864 – 1865 obsahujú smernice pre liečenie moru dobytká, výkazy o počte uhynutých a vyliečených domácich zvierat, zverolekárske vysvedčenia, <u>písomnosti župného výboru pre záležitosti ciest</u> obsahujú napríklad súpisy ciest, súpisy obyvateľov, povinných verejných prác, inventáre cestárov a <u>písomnosti morového komisára</u> z rokov 1863 – 1865 obsahujú materiál pochádzajúci z činnosti hlavného župana vo funkcii komisára pre mor dobytká.</p> <p>Písomnosti <u>Župného hospodárskeho výboru práce</u>, zriadeného ministerským nariadením č. 550/1916 na odstránenie nedostatku pracovných síl v priemysle a poľnohospodárstve dokumentujú pridelovanie ruských, srbských, talianskych a rumunských zajatcov jednotlivým podnikom a veľkostatkom. Nachádzajú sa tu kartotéky s evidenčnými kartami zajatcov, výkazy zajatcov pridelených na práce, nariadenia týkajúce sa vojnových zajatcov, rozkazy vojenského veliteľstva v Bratislave a spisy z rokov 1917 – 1918.</p> <p><u>Písomnosti právneho zástupcu Tekovskej župy</u> sa ďalej členia na písomnosti verejnosprávne (označené číslicou I, nachádzajú sa tu evidencie príjmov a výdavkov, spisy obsahujúce o. i. disciplinárne pokračovania proti župným úradníkom, vyvlastňovanie pozemkov, pozemkovoknižné prepisy, stavebné povolenia atď.), sirotské</p>	
--	---	--

	<p>(označené číslicou II, nachádzajú sa tu pokladničné denníky, spisy obsahujúce o. i. zápisnice o pozostalostných konaniach, vyhlásenia za plnoletých, nájomné zmluvy, adoptovanie detí) a daňové (označené číslicou III, nachádzajú sa medzi nimi pokladničné denníky a spisy obsahujúce o. i. vymáhanie daní, súdnych trov, dlhov a úrokov).</p> <p><u>Písomnosti hlavného župného lekára</u> dokumentujú stav a kvalifikáciu zdravotníckeho personálu, zdravotníckych zariadení, výskyt chorôb a ich liečenie. Obsahujú výkazy chorých, ročné štatistické údaje a situačné hlásenia (verejno-zdravotné hlásenia, hlásenia o nákazlivých chorobách, hlásenia o trachóme).</p> <p><u>Písomnosti župnej sirotskej stolice</u> obsahujú rozsiahly písomný materiál. Prezidiálne písomnosti obsahujú zápisnice zo zasadaní sirotskej stolice, evidencie sirôt a opatrovaných, zoznamy opatrovníkov a kurátorov a všeobecné spisy rozdelené do vecných skupín označených číslicami 1 – 4. K účtovným a pokladničným písomnostiam patria knihy účtovného a pokladničného charakteru ako napr. knihy príjmov a výdavkov, knihy depozitov, pokladničné denníky a rôzne knihy sirotskej pokladnice.</p> <p><u>Písomnosti župného archivára</u> podávajú obraz o stave župného archívu. Okrem pomocných kníh sa tu nachádzajú knihy výpožičiek, index máp a plánov župného archívu, inventár župnej knižnice, denník župného múzea, zbierka pečatí obcí Tekovskej župy kníhtlačiara Ignáca Felsenfelda z roku 1906, odpisy a preklady stredovekých listín k dejinám rodu Šimoni. Medzi spismi sa nachádzajú hlásenia o stave spisového materiálu v archíve, zoznamy prevzatých písomností, inventár budovy kancelárií, podklady ku genealógiám šľachtických rodov, dodatočné matričné záznamy, materiál týkajúci sa mýta, mostov a ciest v Tekovskej župe, zbierka pečatí, plány vodných tokov a ich regulácie, plány obcí.</p> <p><u>Písomnosti župného kastelána</u> obsahujú spisy vzniknuté z činnosti správcu župných</p>	
--	---	--

		<p>budov a inventára.</p> <p><u>Písomnosti župnej učtárne a pokladnice</u> podávajú obraz o majetku, rozpočte a hospodárení župného municípa. Okrem registratúrnych pomôcok a spisového materiálu z rokov 1605 – 1851 a 1862 – 1899 sú najpočetnejšie hlavné knihy príjmov a výdavkov domácej pokladnice, hlavné knihy župných fondov a základín, evidencie príjmov a výdavkov zo župných fondov, podacie protokoly župnej učtárne a pokladnice. V spisovom materiáli sú významné obecné rozpočty a obecné uzávierky z rokov 1870 – 1902, inventáre obecného majetku, výmery cestnej dane zoradené v abecednom poradí podľa obcí, účty za ošetrovanie chorých, výkazy trhových cien ovocia, spisový materiál týkajúci sa verejných prác, sirotských záležitostí. Materiál župnej pokladnice tvoria registratúrne denníky, indexy a spisy, medzi nimi listiny o revízii župnej pokladnice.</p> <p>K súdnym písomnostiam z obdobia provizória a dualizmu sa zaraďujú <u>písomnosti podžupanského súdu</u> (1862 – 1871) a <u>župnej súdnej stolice</u> (1861 – 1871).</p> <p>Písomnosti <u>podžupanského súdu</u> sú tvorené tromi samostatnými pododdeleniami: písomnosťami prvého podžupana (registratúrny denník, index ku spisom a spisy označené číslicami 1 – 4 podľa druhu agendy – nariadenia, sprievodné prípisy, urbárske a bežné záležitosti), písomnosťami druhého podžupana (registratúrny denník a spisy) a zmenkovými písomnosťami (registratúrne denníky, indexy ku spisom a spisy). Dôležité sú najmä hlásenia o prevedení segregácie a komasácie pôdy v jednotlivých obciach v agende druhého podžupana.</p> <p>Písomnosti <u>župnej súdnej stolice</u> sa členia na občianske a trestné spisy. K obom druhom agendy sú zachované registratúrne denníky a indexy. Spisový materiál sa zachoval z vecných skupín označených číslicami 3 (občianske sporné záležitosti), 4 (sirotské záležitosti), 7 (rôzne). Nachádzajú sa tu: evidencia procesov a väzňov, evidencia väzňov bez odsúdenia, intabulačná zápisnica Tekovskej župy. V spisovom materiáli sú</p>	
--	--	---	--

významné aj zoznamy sirôt a poručníkov zoradené v abecednom poradí podľa obcí.

IV. Spisy z obdobia Československej republiky 1919 – 1922 (1928)

Tieto spisy tvoria prezidiálne a administratívne písomnosti z rokov 1919 – 1922.

Prezidiálne písomnosti tvoria registratúrne denníky, indexy, zoznam zakázaných časopisov na území Československej republiky, evidencia odsúdených a spisy z rokov 1919 – 1923. Nachádzajú sa medzi nimi aj písomnosti týkajúce sa spolkov v jednotlivých okresoch Tekovskej župy z rokov 1871 – 1922 a župné štatúty z rokov 1878 – 1921.

Administratívne písomnosti tvoria registratúrne denníky, indexy, radové knihy, číselníky ministerských výnosov z rokov 1920 – 1922, ministerské výnosy a spisy z rokov 1919 – 1922 (1923). K administratívnym písomnostiam patria aj voličské zoznamy z rokov 1919 – 1922 z okresov Levice, Kremnica a Nová Baňa.

Prezidiálne a administratívne písomnosti zachytávajú rôzne oblasti politického, hospodárskeho a spoločenského života na území Tekovskej župy. Podávajú obraz o vnútornej situácii v župe, o preberaní úradov, reorganizácii župného zriadenia, priebehu parlamentných volieb v roku 1920. Rozsiahly je materiál o priemyselných podnikoch, nachádzajú sa tu zoznamy baní a podnikov, výkazy nezamestnaných, vystaňovalcov, spisy o pozemkovej reforme, o opravách ciest, zásobovaní obyvateľstva, cenách potravín. Početné sú spisy o medzinárodnom postavení Československej republiky, národnostných pomeroch v župe, kultúrnom živote a školstve župy.

Okrem prezidiálnych a administratívnych písomností vznikli z činnosti župného úradu v období rokov 1919 – 1922 aj nasledujúce samostatné vecné skupiny: cestovné pasy (evidencie vydaných cestovných pasov, pasové povolenia, predĺženia platnosti cestovných pasov) z rokov 1919 – 1922 (1923), priestupkové záležitosti (zásobovacie

		<p>priestupky, neoprávnené obchodovanie) z rokov 1919 – 1922 (1923), písomnosti právneho zástupcu župy z roku 1919, právneho zástupcu sirotskej stolice z rokov 1918 – 1922 (zriadenie úradu právneho zástupcu sirotskej stolice), hlavného župného lekára z rokov 1919 – 1922 (mesačné hlásenia o zdravotnom stave obyvateľov župy, výkazy lekárov, výkazy ochorení, osobné spisy lekárov, záležitosti nemocníc a podobne), župného zverolekára z rokov 1919 – 1920 (týždenné výkazy nákazlivých chorôb zvierat), protokol župnej komisie pre oslobodenie od vojenskej služby z rokov 1919 – 1922, agenda likvidátora župy z rokov 1923 – 1925 a 1928 (výkazy spisov zaslaných župným úradom v Nitre, korešpondencia likvidátora – vyhľadávanie spisov), písomnosti Zásobovacieho ústavu pri Župnom úrade v Zlatých Moravciach (zásobovanie obyvateľstva, rekvirácie obilia, výkup prebytkov plodín, ceny komodít) z roku 1919 a písomnosti Vnútenej správy bývalého cisárskeho veľkostatku v Topolčiankach (činnosť kuratória, menovanie správcu a hospodárskych úradníkov veľkostatku) z roku 1919.</p> <p>Zinventarizované písomnosti Tekovskej župy z obdobia rokov 1919 – 1922 (1928) majú 107 inventárnych jednotiek, z toho je 45 kníh, uložených v 62 archívnych škatuliach.</p> <p>V archívnom fonde Tekovskej župy sa nachádza 1 698 kusov úradných kníh a rukopisov z rokov 1540 – 1922, 915 kusov registratúrnych pomôcok z rokov 1565 – 1922, 3 393 kusov škatúľ spisov z rokov 1595 – 1922 a 635 kusov fasciklov spisov z rokov 1860 – 1922.</p> <p>Sumárne je stav spracovania písomností v archívnom fonde Tekovskej župy nasledovný: rozsah inventarizovanej časti fondu je 250,590 bm, rozsah usporiadanej časti fondu je 286, 840 bm.</p>	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	<p>Pri spracovávaní písomností Tekovskej župy z obdobia rokov 1919 – 1922 boli v rámci vyradovacieho konania vyradované spisy priestupkovej agendy, právneho zástupcu župy a sirotskej stolice.</p>	Vyradovanie a hodnotenie

3.3.3.	Accruals	Neočakávajú sa.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Fond Tekovskej župy tvoria písomnosti, vzniknuté z činnosti župného úradu, ktoré sa zachovali od roku 1540 do roku 1922 (po rok 1928 siahajú písomnosti likvidátora župy). Všetky tieto písomnosti archívneho fondu sú rozdelené do štyroch fondových oddelení, ktoré na seba chronologicky nadväzujú:</p> <p>I. Stavovské obdobie (1540 – 1849), II. Obdobie Bachovho neoabsolutizmu (1849 – 1860), III. Obdobie provizória a dualizmu (1861 – 1918), IV. Obdobie Československej republiky 1919 – 1922 (1928).</p> <p>I. <u>Spisy stavovského obdobia</u> sú rozdelené na administratívne písomnosti a súdne písomnosti.</p> <p>Administratívne písomnosti stavovského obdobia sa ďalej členia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kongregačné písomnosti (Acta congregationalia) z rokov 1540 – 1849, 2. písomnosti vládneho komisára z roku 1849, 3. písomnosti permanentnej deputácie z rokov 1805 – 1809, 4. jozefínske písomnosti z rokov 1786 – 1790, 5. urbárske písomnosti (Urbarialia) z rokov 1767 – 1849, 6. šľachtické písomnosti (Nobilitaria) z rokov (1557) 1602 – 1849, 7. snemové písomnosti (Diaetalia) z rokov 1707 – 1848, 8. stavebné písomnosti (Aedilia) z rokov 1786 – 1849, 9. daňové písomnosti (Contributionalia) z rokov 1696 – 1849, 10. písomnosti týkajúce sa náboženských záležitostí (Religionalia) z rokov 1716 – 1849, 11. písomnosti obecné (Possessionalia) z rokov 1590 – 1803, 	Spôsob usporiadania

		<p>12. vojenské písomnosti (Militaria) z rokov 1790 – 1849, 13. komerčné záležitosti (Acta commercialia, Industrie und Gewerbewesen) z rokov 1729 – 1849, 14. policajné písomnosti (Commissariatica, Polizei) z rokov 1723 – 1844, 15. rôzna korešpondencia, 16. účtovné a pokladničné písomnosti z rokov 1590 – 1803, 17. rôzne záležitosti (Miscellanea) z rokov 1540 – 1823.</p> <p><u>Kongregačné písomnosti (1540 – 1849)</u></p> <p>Za inventárnu jednotku bol definovaný každý jednotlivý zväzok kongregačnej zápisnice, pri spisoch zo 17. storočia jeden ročník spisov (spisov je málo a pôvodné usporiadanie sa nadrží kongregácií), pri spisoch 18. a 19. storočia sú inventárnou jednotkou spisy jednotlivých generálnych či partikulárnych kongregácií alebo zasadaní stáleho župného výboru.</p> <p>Súdne písomnosti stavovského obdobia sú ďalej členené:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. písomnosti župnej súdnej stolice z rokov 1805 – 1849, 2. občianske súdne spisy (Civil – Sedrial Acten) z rokov 1560 – 1849, 3. občianske spory (Processus civiles) z rokov 1568 – 1849, 4. súdne vyšetovania (Inquisitiones) z rokov 1565 – 1825, 5. odvolania (Protestationes) z rokov 1586 – 1849, 6. sirotské (Orphanalia) z rokov 1786 – 1849, 7. konkurzné (Concursus) z rokov 1832 – 1849, 8. nadobudnutia vlastníctva z rokov 1592 – 1849, 9. dedičské záležitosti z rokov 1592 – 1849, 10. intabulačné knihy z rokov 1732 – 1849, 11. rôzne súdne spisy (Miscellanea) z rokov 1578 – 1786, 12. trestné spisy sedrie z rokov 1620 – 1849. 	
--	--	--	--

II. Spisy z obdobia Bachovho neoabsolutizmu (1849 – 1860)

Členia sa na nasledujúce skupiny písomností:

1. **prezidiálne písomnosti** z rokov 1851 – 1860. Tvorja ich prezidiálne protokoly, indexy a prezidiálne spisy do roku 1853 uložené podľa protokolárnych čísel a od roku 1854 manipulované do 22 vecných skupín.
2. **administratívne písomnosti** z rokov 1849 – 1860. Tvorja ich registratúrne denníky, indexy k administratívnym spisom a administratívne spisy členené rôznymi spôsobmi usporiadania a zvlášť vyčlenené skupiny spisov slúžiacich aktuálnym potrebám.
3. **spisy učtárne a pokladnice** z rokov 1850 – 1856. Tvorja ich podacie protokoly a spisy účtovného charakteru.
4. **spisy župného archívára** z rokov 1850 – 1859. Tvorja ich indexy a spisy usporiadané podľa protokolárnych čísel.

III. spisy z obdobia provizória a dualizmu (1861 – 1918)

Členia sa na **verejnosprávne** písomnosti a **súdne** písomnosti.

Verejnosprávne písomnosti z obdobia provizória a dualizmu sú usporiadané nasledujúcim spôsobom: **písomnosti hlavného župana** z rokov 1861 – 1918, ktoré sú inventarizované (opísané sú v časti 3. 3. 1 tohto opisu); **písomnosti podžupana** z rokov 1861 – 1918 (inventarizovaná časť administratívnych spisov je opísaná v časti 3. 3. 1 tohto opisu). **Písomnosti podžupana – samostatné skupiny** sú usporiadané nasledujúcim spôsobom: záležitosti priestupkové (1880 – 1918), poľovné povolenia (1875 – 1883), sťažnosti úradníkov na platy (1906), evidencia pasov (1904 – 1914), kmeňové listy úradníkov (1878 – 1904), sčítanie obyvateľstva a jeho sumáre (1870),

		<p>písomnosti župného municipálneho výboru (1861 – 1918), župného hospodárskeho výboru práce (1916 – 1918), právneho zástupcu (1860 – 1878), hlavného župného lekára (1882 – 1898), župnej sirotskej stolice (1861 – 1907), župného archivára (1861 – 1923), župného kastelána (1878 – 1920), účtovné písomnosti (1605 – 1848) a spisy učtárne a pokladnice (1861 – 1919).</p> <p>Písomnosti hlavného župana (1861 – 1918) sú rozčlenené na tieto skupiny:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Županské prezidiálne písomnosti 1861 – 1867 (knihy a spisy), 2. Županské dôverné písomnosti 1892 – 1918 (knihy a spisy), 3. Županské administratívne písomnosti 1889 – 1919 (knihy a spisy), 4. Županova osobná agenda 1860 – 1916 (spisy). <p>Inventárnymi jednotkami u prezidiálnych, dôverných a administratívnych písomností je jeden ročník spisov alebo jedna úradná či pomocná kniha. V skupine županovej osobnej agendy je inventárnou jednotkou celý súbor zachovaných spisov.</p> <p>Administratívne písomnosti podžupana (1861 – 1918) sú usporiadané podľa systémov ukladania písomností v jednotlivých obdobiach takto:</p> <p>V 1. období rokov 1860 – 1867 sú písomnosti v každom roku uložené do abecedne označených skupín A – H bez pevnejšie určeného obsahu. V ďalšom období rokov 1868 – 1872 sú písomnosti v každom roku roztriedené do 12 vecných skupín označených rímskymi číslicami I – XII s touto charakteristickou náplňou:</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Vymenovania, svedectvá, župné úradníctvo, II. Zdravotníctvo, obecné a iné vnútorné záležitosti, III. Vojenské záležitosti a domobrana, IV. Daňové a finančné záležitosti, V. Verejné práce a doprava, 	
--	--	---	--

		<p>VI. Priemysel, poľnohospodárstvo a obchod, VII. Súdne záležitosti, VIII. Parcelácia pôdy, povolenie sobášov a cestovné pasy, IX. Záležitosti municipálneho výboru, X. Vyšetrovacie väzenské trovy, ošetrovanie v nemocniciach, šetrenie príslušnosti, XI. Pátrania a policajné záležitosti, XII. Rôzne.</p> <p>V nasledujúcom období rokov 1873 – 1902 sú spisy ako v predchádzajúcom období manipulované do 12 vecných skupín, ale vo viacerých vecných skupinách sa zmenila ich obsahová náplň. Ich členenie je nasledovné:</p> <p>I. Župné samosprávne a vnútorné záležitosti, II. Obecné záležitosti, verejné zdravotníctvo, III. Vojenské záležitosti, IV. Daňové a poľovné záležitosti, V. Stavba mostov, údržba ciest, verejné práce, cestné dane, župné základiny, VI. Priemysel, poľnohospodárstvo a obchod, VII. Školské, cirkevné a matričné záležitosti, VIII. Policajné záležitosti, požiare, stíhanie, IX. Štatistické záležitosti, polročné hlásenia župana, X. Rôzne, XI. Obecné vyúčtovania, rozhodnutia municipálneho výboru, XII. Vodné právo.</p> <p>Zásadná zmena v manipulácii so spismi nastala 1. januára 1903, keď sa ustúpilo od vecných skupín a úrad prijal systém najjednoduchšieho chronologicko-numerického ukladania spisov.</p>	
--	--	--	--

		<p>V rámci súčasného usporiadania je pri pomocných a úradných knihách podžupana inventárnou jednotkou jedna kniha, pri spisoch do roku 1902 jedna vecná skupina a od roku 1903 boli pre lepšiu orientáciu v rámci rokov umelo vytvorené menšie časové úseky rozdeľujúce nečlenené ročné agendy.</p> <p>Ďalšou súčasťou oddelenia sú písomnosti Župného municipálneho výboru (1861 – 1918), členené na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • písomnosti valného zhromaždenia, • písomnosti stáleho výboru, • písomnosti ústredného volebného výboru, • písomnosti výboru pre núdzové záležitosti, • písomnosti cestného výboru, • písomnosti Župného výboru pre likvidáciu moru dobytká, • písomnosti Župného výboru pre záležitosti ciest, • písomnosti morového komisára. <p>K oddeleniu spisov z obdobia provizória a dualizmu (1861 – 1918) patria ešte písomnosti župného hospodárskeho výboru práce (1916 – 1918), právneho zástupcu (1860 – 1878), hlavného župného lekára (1882 – 1898), župnej sirotskej stolice (1861 – 1907), župného archivára (1861 – 1923), župného kastelána (1878 – 1920), účtovné písomnosti (1605 – 1848) a spisy učtárne a pokladnice (1861 – 1919). Spôsob usporiadania skupín písomností uvedených v tomto odseku je nasledovný:</p> <p>K písomnostiam župného hospodárskeho výboru práce sú zaradené kartotéky s evidenčnými kartami zajatcov, výkazy zajatcov pridelených na práce, nariadenia týkajúce sa vojnových zajatcov, rozkazy vojenského veliteľstva v Bratislave a spisy</p>	
--	--	--	--

		<p>z rokov 1917 – 1918.</p> <p>Písomnosti právneho zástupcu Tekovskej župy sa ďalej členia na písomnosti verejnosprávne (označené číslicou I), sirotské (označené číslicou II) a daňové (označené číslicou III).</p> <p>Písomnosti hlavného župného lekára sú členené na registratúrne denníky a spisový materiál.</p> <p>Písomnosti župnej sirotskej stolice sa členia na tri skupiny písomností: prezidiálne, všeobecné resp. účtovné a pokladničné. Do roku 1871 patrila sirotská agenda pod právomoc župnej súdnej stolice. Tieto písomnosti boli potom pričlenené ako priora k písomnostiam novoutvorenej župnej sirotskej stolice. Všeobecné spisy sú rozdelené do vecných skupín označených číslicami 1 – 4. Účtovné a pokladničné písomnosti sú členené na knihy účtovného a pokladničného charakteru a účtovné a pokladničné spisy.</p> <p>Písomnosti župného archivára tvoria registratúrne denníky, úradné knihy a spisový materiál.</p> <p>Písomnosti župného kastelána, správcu župných budov a inventára tvoria registratúrne denníky a spisy.</p> <p>Písomnosti župnej učitárne a pokladnice sú rozčlenené na registratúrne denníky a spisovú agendu z rokov 1605 – 1851, 1862 – 1899. Agendu župnej pokladnice tvoria registratúrne denníky, indexy a spisy.</p> <p>Súdne písomnosti z obdobia provizória a dualizmu sa delia na písomnosti podžupanského súdu (1862 – 1871) a župnej súdnej stolice (1861 – 1871).</p> <p>Písomnosti podžupanského súdu tvoria tri samostatné pododdelenia: písomnosti prvého podžupana (registratúrny denník, index ku spisom a spisy označené číslicami 1 –</p>	
--	--	--	--

		<p>4 podľa druhu), písomnosťami druhého podžupana a zmenkovými písomnosťami.</p> <p>Písomnosti župnej súdnej stolice sa členia na občianske a trestné spisy. K obom druhom agendy sú zachované registrátorne denníky a indexy. Spisový materiál je zachovaný z vecných skupín označených číslicami 3 (občianske sporné záležitosti), 4 (sirotské záležitosti), 7 (rôzne).</p> <p><u>IV. Spisy z obdobia Československej republiky 1919 – 1922 (1928)</u></p> <p>Písomnosti tohto fondového oddelenia sú rozdelené na agendu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. prezidiálnu s podskupinami <ol style="list-style-type: none"> a) prezidiálne písomnosti, b) evidencia spolkov, c) župné štatúty. 2. administratívnu obsahujúcu <ol style="list-style-type: none"> a) administratívne písomnosti, b) zoznamy voličov. 3. pasové záležitosti, 4. priestupkové záležitosti, 5. písomnosti právneho zástupcu župy, 6. písomnosti právneho zástupcu sirotskej stolice, 7. písomnosti hlavného župného lekára, 8. písomnosti župného zverolekára, 9. písomnosti vojnovkej komisie, 10. písomnosti likvidátora župy, 11. písomnosti Zásobovacieho ústavu pri Župnom úrade v Zlatých Moravciach, 12. písomnosti Vnútenej správy bývalého cisárskeho panstva Topoľčianky. 	
--	--	--	--

3.4.1.	Conditions governing acces	Archívne dokumenty v archívnom fonde je možné využívať na štúdium v súlade so zákonom č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach.	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovať so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v bádateľskom poriadku Štátneho archívu v Nitre a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language /scripts of material	latinský, nemecký, maďarský, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	Prevozy archívneho fondu Tekovskej župy na rôzne miesta uloženia zapríčinili porušenie jeho štruktúry, takže súbor bol v priebehu rokov 1956 – 1959 rekonštruovaný, ale zachované písomnosti nie sú poškodené. Najstaršie úradné knihy sú uložené v škatuliach a je potrebné ich zreštaurovanie. V rokoch 2014 – 2015 bol archívny fond Tekovskej župy v rámci generálnej revízie rekonštruovaný podľa uloženia z rokov 1956 – 1959.	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Štátny oblastný archív v Nitre, Vojtech Šarluška: Tekovská župa, Kongregačné písomnosti I. 1540 – 1763. Inventár, Nitra 1976, evid. č. 13, s. 1 – 308. Štátny oblastný archív v Nitre, Vojtech Šarluška: Tekovská župa, Kongregačné písomnosti II. 1764 – 1815. Inventár, Nitra 1976, evid. č. 13, s. 309 – 638. Štátny oblastný archív v Nitre, Vojtech Šarluška: Tekovská župa, Kongregačné písomnosti III. 1816 – 1849. Inventár, Nitra 1976, evid. č. 13, s. 639 – 945. Štátny oblastný archív v Nitre, Kolektív: Tekovská župa, Kongregačné písomnosti IV. 1540 – 1849. Registre, Nitra 1976, evid. č. 13, s. 946 – 1192. Štátny oblastný archív v Nitre, Viera Zemeneová: Tekovská župa, Županské písomnosti 1860 – 1919. Inventár I., Nitra 1988, evid. č. 13, 390 s. Štátny oblastný archív v Nitre, Viera Zemeneová: Tekovská župa, Županské písomnosti	Vyhľadávacie pomôcky

		<p>1860 – 1919. Registre, Nitra 1989, evid. č. 13, 558 s.</p> <p>Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Nitre, Kolektív autorov: Tekovská župa, podžupan, administratívne písomnosti 1860 – 1918 (1919). Inventár, Ivanka pri Nitre 2015, evid. č. 13, 450 s.</p> <p>Štátny oblastný archív v Nitre, Viera Zemeneová: Tekovská župa, Hlavnožupanské písomnosti, Katalóg prameňov k dejinám sociálneho, revolučného a RH 1862 – 1919. Katalóg, Nitra 1987, evid. č. 13, 119 s.</p> <p>Štátny archív v Nitre, Viera Zemeneová: Tekovská župa 1919 – 1922. Inventár, Nitra 1971, evid. č. 13, 89 s.</p> <p>Štátny archív v Nitre, Viera Zemeneová: Tekovská župa, Katalóg prameňov k dejinám RH a KSČ 1919 – 1922. Katalóg, Nitra 1971, evid. č. 13, 76 s.</p>	
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre, Novozámocká 273, 951 12 Ivanka pri Nitre.	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	<p>Sčítacie hárky zo sčítania obyvateľstva z roku 1869, ktoré tvoria samostatnú skupinu podžupanských písomností, boli zmikrofilmované a rolky mikrofilmov č. 158 – 187, 960 – 983 sú umiestnené v Štátnom archíve v Nitre.</p> <p>Daňový súpis Tekovskej župy z roku 1828, zväzky číslo I – VIII, sú zmikrofilmované a umiestnené tiež v Štátnom archíve v Nitre. Sčítacie hárky zo sčítania obyvateľstva z roku 1869 aj Daňový súpis Tekovskej župy z roku 1828 sa predkladajú na štúdium záujemcom o ich štúdium v bádateľni Štátneho archívu v Nitre.</p>	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Župné listiny sú súčasťou zbierky listín, uloženej v Štátnom archíve v Nitre.	Súvisiace jednotky opisu

3.5.4.	Publikation note	<p>Borovszky, S. – Sziklay, J.: Magyarország vármegyéi és városai, Magyarország monografiája, Bars vármegye, Budapest : Országos Monografia Társaság, 1903, 568 s.</p> <p>Kostický, B. – Watzka, J.: Štátny archív v Bratislave, pobočka v Nitre – Sprievodca po archívnych fondoch II. Bratislava : Slovenská archívna správa, 1963, s. 52 – 81.</p> <p>Žudel, J. : Stolice na Slovensku, Bratislava : Obzor, 1984, 200 s.</p> <p>Vojáček, L. – Kolárik, J. – Gábriš, T.: Československé právne dejiny (1918 – 1992), Bratislava : Paneurópska vysoká škola, 2011, 424 s.</p> <p>Holečka, L.: Dejiny archívu Tekovskej župy do roku 1861. In Keresteš, P. (ed.): Dejiny archívov – archívy dejín. Nitra: Štátny archív v Nitre, 2018, s. 58 – 70.</p>	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note	---	Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Mgr. Edina Turanová	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition.	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	27.12.2018	Dátum vyhotovenia opisu